

Dr. Nihan DEĞİRMENCİOĞLU AYDIN

**ANONİM ŞİRKETLERDE
RÜÇHAN HAKKI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKI KAVRAMI İLE RÜÇHAN HAKKINA İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

I. RÜÇHAN HAKKI KAVRAMI	7
A. Rüçhan Hakkı Kavramının Tanımı.....	7
B. Rüçhan Hakkının Amacı.....	15
C. Karşılaştırmalı Hukukta Rüçhan Hakkı	27
1. Anglo-Amerikan Hukuku	27
a. İngiliz Hukuku.....	27
b. Amerikan Hukuku	29
2. Kara Avrupası Hukuku	32
a. İsviçre Hukukunda	32
b. Alman Hukukunda	34
3. AB Hukukunda Rüçhan Hakkı.....	39
D. Türk Hukukunda Rüçhan Hakkının Tarihi Gelişimi.....	41

E. Rüşhan Hakkını Oluşturan Unsurlar.....	44
1. Hakkın Öznesi	44
2. Hakkın Konusu.....	45
3. Hakkın Doğumu	49
4. Hakkın Kaynağı.....	50
II. RÜÇHAN HAKKININ TÜRLERİ	53
A. Bağımsızlaşmasına Göre.....	55
1. Soyut Rüşhan Hakkı	55
2. Somut Rüşhan Hakkı	57
B. Kullanılma Şekline Göre.....	59
1. Doğrudan Rüşhan Hakkı.....	59
2. Dolaylı Rüşhan Hakkı.....	59
III. RÜÇHAN HAKKININ HUKUKİ NİTELİĞİ	65
A. Nisbi-Sübjektif Bir Hak Oluşu	65
B. Karma Nitelikte Hak Oluşu.....	66
C. Müktesep Hak Olup Olmadığı.....	68
1. Rüşhan Hakkının Müktesep Hak Olup Olmadığı Sorunu ...	72
2. Esas Sözleşmesel Rüşhan Hakkının Müktesep Hak Olup Olmadığı Sorunu.....	74
IV. RÜÇHAN HAKKININ BENZER HAKLARDAN FARKLARI ...	75
A. Bedelsiz Paylardan Edinme Hakkı.....	75
B. Şartlı Sermaye Artırımında Önerilmeye Muhatap Olma Hakkı.	78
C. Şartlı Sermaye Artırımında Değişirme veya Alım Hakkı.....	82
D. Ön Alım Hakkı	85

İKİNCİ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKINI KULLANMA YETKİSİNE SAHİP OLANLAR

I. RÜÇHAN HAKKINI KULLANMA YETKİSİ OLANLAR.....	89
A. Kanunen Rüşhan Hakkına Sahip Olanlar	89

1. Pay Sahipleri	89
2. Devir Şekli Bakımından Farklı Payların/Pay Senetlerinin Varlığında	90
3. İmtiyazlı Payların Varlığında.....	91
4. Bağlı Nama Yazılı Payların Varlığında	94
a. Esas Sözleşmesel Bağlam Hükümlerinin Rüçhan Hakkına Etkisi	95
5. Pay Üzerinde Bazı Sınırlı Aynı Hakların Bulunması Durumlarında	100
a. Payın Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda ..	100
b. Paylar Üzerinde Rehin Hakkı Bulunması Durumunda	109
B. Hukuki İşlem Temeline Dayanarak Rüçhan Hakkına Sahip Olanlar	113
1. İmtiyazlı Pay Sahipleri	113
2. İntifa Senedi Sahipleri.....	115
3. Katılma İntifa Senedi Sahipleri.....	119
4. Şirketin Yaptığı Sözleşme ile Kendisine Rüçhan Hakkı Tanınan Üçüncü Kişiler	124
C. Anonim Şirketin Elinde Bulunan Kendi Payları İçin Rüçhan Hakkını Kullanıp Kullanmayacağı Sorunu.....	128
D. Yavru Şirketin Elinde Bulunan Ana Şirketin Payları İçin Rüçhan Hakkını Kullanıp Kullanmayacağı Sorunu.....	139

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKININ KULLANILMASI VE DEVRİ

I. RÜÇHAN HAKKININ KULLANILMASI	145
A. Rüçhan Hakkının Kullanılmasında Hâkim Olan İlkeler.....	145
1. Oransallık İlkesi.....	145
2. Hakkın Kullanılma Zorunluluğunun Bulunmayışı.....	146
B. Rüçhan Hakkının Kullanım Şartları.....	149

1. Sermaye Artırımına Gidilmesi.....	149
a. Sermaye Artırımına Karar Verilmesi.....	149
aa. Esas Sermaye Sisteminde.....	154
bb. Kayıtlı Sermaye Sisteminde	155
b. İhraç Bedelinin Belirlenmesi	155
2. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılmamış ve Kaldırılmamış Olması	157
C. Rüçhan Hakkının Kullanım Esasları	158
1. Türk Ticaret Kanun'unda Rüçhan Hakkının Kullanım Esasları	159
a. Rüçhan Hakkının Kullanım Esaslarını Belirleyen Organ.....	159
b. Rüçhan Hakkının Kullanım Esaslarının Belirlendiği Yönetim Kurulu Kararının İçeriği	163
aa. Süre	168
c. Tescil ve İlan	174
d. İnternet Sitesine Konulması	178
2. Sermaye Piyasası Kanunu'nda Rüçhan Hakkının Kullanım Esasları	183
D. Hakkın Kullanım Şekli.....	185
1. Rüçhan Beyanı	185
2. Rüçhan Hakkı Kuponu	191
3. Dolaylı Rüçhan Hakkının Kullanım Usulü	192
E. Rüçhan Hakkının Kullanılmaması Sonucu Artan Payların Akıbeti.....	193
1. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Rüçhan Hakkının Kullanılmaması Sonucu Artan Payların Akıbeti.....	193
2. Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Rüçhan Hakkının Kullanılmaması Sonucu Artan Payların Akıbeti.....	203
II. RÜÇHAN HAKKININ DEVRİ.....	205
A. Soyut Rüçhan Hakkının Devri	206
B. Somut Rüçhan Hakkının Devri.....	207

C. Rüşhan Hakkının Devrinin Engellenip Engellenemeyeceği Sorunu.....	210
--	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKININ KISITLANMASI

I. RÜÇHAN HAKKININ KISITLANMASININ BİÇİMLERİ.....	216
A. Hukuki Kısıtlanma Biçimleri	216
1. Kaldırma.....	216
2. Sınırlandırma	218
a. Hakkın Objesi Yönünden Sınırlanması	219
b. Hakkın Süjesi Yönünden Sınırlanması	219
B. Fiili Kısıtlama.....	220
II. RÜÇHAN HAKKININ KISITLANMASININ TÜRLERİ	222
A. Kanuni Kısıtlama	222
1. Bankacılık Kanununda Yer Alan Kısıtlama	222
2. Şirketin Elinde Bulunan Paylara İlişkin Kısıtlama.....	224
3. Yavru Şirketin Elinde Bulunan Ana Şirketin Paylarına İlişkin Kısıtlama	225
B. Esas Sözleşme ile Kısıtlama	226
1. Rüşhan Hakkının Esas Sözleşme ile Kısıtlanmasının Mümkün Olup Olmadığı Sorunu.....	226
2. Esas Sözleşme ile Kısıtlama Halleri	236
a. Rüşhan Hakkına Sahip İmtiyazlı Paylar ile Kısıtlama ..	236
b. Rüşhan Hakkına Sahip İntifa Senediyle Kısıtlama.....	239
c. Katılma İntifa Senediyle Kısıtlama	243
d. Şarta Bağlı Sermaye Artırımıyla Kısıtlama.....	245
C. Genel Kurul Kararıyla Kısıtlama.....	250
1. Şekli Şartlar.....	250
a. Sadece Sermaye Artırım Kararında Hakkın Kısıtlanabilir Olması	250

b. Kısıtlamanın Toplantı Gündeminde Yer Almasının Gerekli Olup Olmadığı	251
c. Toplantı ve Karar Yetersayısı	258
d. Yönetim Kurulu Raporu	263
aa. Genel Olarak.....	263
bb. Yönetim Kurulu Raporunun Açıklanma Zamanı ...	264
cc. Yönetim Kurulu Raporunun Amacı	267
dd. Yönetim Kurulu Raporunun İçeriği.....	268
ee. Raporlamanın Şekli ve Açıklanma Usulü.....	270
ff. Yönetim Kurulu Raporunun Kayıtlı Sermaye Sisteminde Aranıp Aranmayacağı Sorunu	279
2. Maddi Şartlar.....	283
a. Olumlu Şart: Haklı Sebebin Bulunması	285
aa. Şirket Menfaatine Uygun Olması.....	289
bb. Kısıtlamanın Yöneldiği Amaç Bakımından Gerekli Olması	295
cc. Kanunda Öngörülen Haklı Sebepler	296
aaa. Halka Arz	296
bbb. İşletmelerin, İşletme Kısımlarının, İştiraklerin Devralınması.....	300
ccc. İşçilerin Şirkete Katılmaları	305
dd. Diğer Haklı Sebepler.....	310
aaa. Genel Olarak.....	310
bbb. Şirketin Mali Durumunun Düzeltilmesi	311
ccc. Şirketin Finansman İhtiyacı	313
ddd. Paya Dönüştürülebilir ve Değiştirilebilir Tahvil İhracı	315
eee. Başka Bir İşletmeyle Birlikte Çalışmak.....	317
fff. Şirketi Ele Geçirmeye Karşı Savunma Önlemi	317
b. Olumsuz Şart: Hiç Kimsenin Haklı Görülmeyecek Şekilde Yararlandırılmaması veya Kayba Uğratılmaması.....	320
aa. Eşit İşlem İlkesine Aykırı Olmama	321
bb. Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesine Aykırı Olmama.....	327

3. İhraç Edilen Payların Satılamaması Durumunda Artan Payların Akıbeti	333
D. Yönetim Kurulu Kararıyla Kısıtlama	335
1. Yönetim Kuruluna Rüçhan Hakkını Kısıtlama Yetkisi Verilmesi.....	335
a. Yönetim Kurulunun Rüçhan Hakkını Kaldırma Yetkisinin Olup Olmadığı Sorunu	338
b. Haklı Sebeplerin Esas Sözleşme ile Belirlenip Belirlenemeyeceği Sorunu.....	341
c. Yetkilendirme Kararı için Gerekli Yetersayı	344
d. Yetkilendirme Süresi.....	347
2. Yönetim Kuruluna Rüçhan Hakkı Kısıtlama Yetkisi Verilmemesi Halinde.....	349
3. Yönetim Kurulunun Kısıtlama Kararı Alması	352
4. Kısıtlama Sebepleri	353

BEŞİNCİ BÖLÜM
RÜÇHAN HAKKININ İHLALİ VE BUNA
KARŞI BAŞVURULABİLECEK HUKUKİ
YOLLAR

I. SERMAYE ARTIRIMININ GERÇEKLEŞMEMESİNİN RÜÇHAN HAKKINA ETKİSİ.....	361
II. FESİH DAVASININ TÜM SERMAYE ARTIRIM TÜRLERİNE UYGULANMASININ RÜÇHAN HAKKINA ETKİSİ.....	364
III. RÜÇHAN HAKKININ KISITLANMASI KARARI VERİLMEDEN HAKKIN İHLALİ HALLERİ VE BU İHLALE KARŞI BAŞVURULABİLECEK YOLLAR	370
A. Genel Olarak.....	370
B. Fiili Kısıtlama Durumunda	374

IV. RÜÇHAN HAKKININ KISITLANDIĞI HALLERDE HAKKIN İHLALİ VE BU İHLALE KARŞI BAŞVURULABİLECEK YOLLAR.....	376
A. Sermaye Artırımının Hükümsüzlüğü ile Rüçhan Hakkının Kısıtlanması Kararlarındaki Hükümsüzlüklerin Birbirlerine Etkisi.....	376
1. Sermaye Artırım Kararındaki Hükümsüzlüğün Rüçhan Hakkına Etkisi	376
2. Rüçhan Hakkının Kısıtlanması Kararındaki Hükümsüzlüğün Sermaye Artırım Kararına Etkisi.....	378
B. Genel Kurulun Kısıtlama Kararına Karşı.....	382
1. Şekli Şartlara Aykırılık Durumunda.....	382
a. Kısıtlamanın Toplantı Gündeminde Yer Almaması Durumunda	382
b. Toplantı ve Karar Yetersayılara Uyulmaması Durumunda	386
c. Yönetim Kurulu Raporuna İlişkin Aykırılık Durumunda	387
2. Maddi Şartlara Aykırılık Durumunda.....	389
C. Yönetim Kurulunun Kısıtlama Kararına Karşı.....	397
D. Esas Sözleşme Hükmü ile Kısıtlama Kararına Karşı	404
E. İptal Davasında İspat Yükü ve İlliyet Bağı.....	406
SONUÇ	411
KAYNAKÇA	429